

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Українська медична стоматологічна академія
Жешувський університет (Республіка Польща)

Гуманітарно-технічна академія
(м. Бельсько-Бяла, Республіка Польща)

Білоруський державний медичний університет
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П.Л. Шупика

Львівський національний університет
імені Івана Франка

Харківський національний медичний університет
Льотна академія

Національного авіаційного університету
(м. Кропивницький)

ЗБІРНИК СТАТЕЙ

IV Міжнародної науково-практичної конференції

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ,
ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ,
ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

7-8 листопада 2019 року

Полтава
2019

Збірник статей
IV Міжнародної науково-практичної
конференції

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ,
ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ,
ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ»**

Полтава – 2019

ББК 74.58+81.2

УДК 378.6

Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: збірник статей IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 7-8 листопада 2019 р.). – Полтава : Вид-во “Астроя”, 2019. – 460 с.

У збірнику представлено статті вітчизняних і зарубіжних науковців, в яких висвітлюються різноманітні проблеми сучасної лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології та педагогіки вищої школи. Збірник рекомендовано науково-педагогічним працівникам, які працюють у закладах вищої освіти, аспірантам, докторантам, а також широкому колу читачів, які цікавляться проблемами університетської освіти.

Автори публікацій несуть відповідальність за дотримання авторського права, точність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, граматичні та стилістичні помилки.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ждан Вячеслав Миколайович	голова оргкомітету, ректор Української медичної стоматологічної академії, доктор медичних наук, професор
Дворник Валентин Миколайович	перший проректор УМСА, доктор медичних наук, професор
Кайдашев Ігор Петрович	проректор з наукової роботи УМСА, доктор медичних наук, професор
Беляєва Олена Миколаївна	кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією УМСА, заступник голови оргкомітету
Liliya Morska	Doctor of Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Foreign Languages for Science Faculties, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Bielsko-Biala, Poland
Piotr T. Nowakowski	Associate Professor in Social Science, University of Rzeszów, Poland
Руденок Василий Васильевич	доктор медичних наук, професор, проректор по міжнародним зв'язям, УО «Белорусский государственный медицинский университет», г. Минск, Республика Беларусь
Круглик Наталья Анатольевна	кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри латинського язика, УО «Белорусский государственный медицинский университет», г. Минск, Республика Беларусь
Цисык Андрей Зиновьевич	кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри латинського язика, УО «Белорусский государственный медицинский университет», г. Минск, Республика Беларусь
Уваркіна Олена Василівна	доктор філософських наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології, медичного та фармацевтичного права, Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ
Скрипнікова Таїса Петрівна	Заслужений лікар України, кандидат медичних наук, професор, професор кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів УМСА
Плачинда Тетяна Степанівна	доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук, Льотна академія Національного авіаційного університету, м. Кропивницький
Дерев'янченко Володимирівна	Наталя кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри латинської мови та медичної термінології, Харківський національний медичний університет
Лисанець Юлія Валеріївна	кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією УМСА

в) ЕПС _____

г) хлоропласти _____

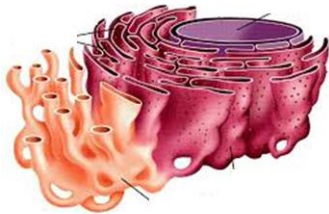
1 – фотосинтез;

2 – дихання;

3 – біосинтез білка;

4 – синтез та транспортування речовин, утворення вакуолей.

4. Назвіть органелу та її функції в рослинній клітині

Окрім контролю теоретичних знань з дисципліни відпрацьовуються практичні навички: проведення мікроскопічного аналізу. За виконання цієї частини практичного заняття студенти отримують додаткові бали, які впливають на сумарну оцінку за заняття.

Протягом другого змістового модуля акцентується увага на вивченні морфологічних (зовнішніх) ознак рослин. В ході практичного заняття студенти виконують описи гербарних зразків або фотогербарних зразків. Якість виконання даних завдань також впливає на сумарну оцінку за заняття. Наприкінці курсу дисципліни проводиться письмовий модульний контроль. Він включає тестові завдання різного ступеня складності, опис графічних об'єктів та опис гербарного зразку рослини. Вивчення дисципліни закінчується диференційованим заліком.

Досягти необхідного рівня підготовки з дисципліни «Ботаніка» достатньо важко. Намагання тримати високу планку не завжди виходять продуктивними. Але постійне оновлення, комбінування різних методів, форм в тому числі й педагогічного контролю дає змогу тримати себе та студента в постійному навчальному тонусі, постійно вдосконалюватись щоб забезпечувати необхідну якість освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII із змінами та доповненнями//Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> .
2. Кайдалова Л. Г. Педагогічна діагностика у вищому навчальному закладі. Навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, О. О. Тележкіна. – Харків: НФаУ, 2006. – 102 с.
3. Освітня програма профільної середньої освіти для підготовки молодших спеціалістів. Коледж НФаУ. Затверджено Ученою Радою НФаУ. Протокол від 30.08.2018 р.

УДК [159.91:159.923]-057.875:378.016:612

*Шенгер С.В., Кириченко М.П., Дунаєва О.В.,
Гончарова А.В., Пандикідіс Н.І.*

Харківський національний медичний університет УРАХУВАННЯ ПРОВІДНОГО ТИПУ СПРИЙНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ СТУДЕНТАМИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У роботі проведено аналіз стану проблеми підготовки з фізіології студентів медичних спеціальностей в Харківському національному медичному університеті; місце дисципліни фізіології в загальній медичній підготовці, проведено аналіз

психотипів людини. Обґрунтовано дидактичну модель для викладання студентам з різними психотипами, експериментально перевірено ефективність цієї методики.

Ключові слова: студенти медичного університету, дисципліна фізіологія, психотипи: аудіал, візуал, кінестет.

В работе проведен анализ состояния проблемы подготовки из физиологии студентов медицинских специальностей в Харьковском национальном медицинском университете; место дисциплины физиологии в общей медицинской подготовке, проведен анализ психотипов человека, обоснована дидактическая модель для преподавания студентам с разными психотипами, экспериментально проверена эффективность этой методики.

Ключевые слова: студенты медицинского университета, дисциплина физиология, психотипы, аудіал, візуал, кінестетик.

The analysis of the problem of teaching physiology in students of medical specialities at the Kharkov national medical university was carried out; a place of discipline of physiology in the general medical studying, the analysis of psychotypes of the person was carried out, the didactic model for teaching the students with different psychotypes. Was made, efficiency of this technique is checked up experimentally.

Keywords: students of medical university, subject physiology, psychotypes, audial, visual, kinesthetic.

У ХНМУ навчаються студенти, які мають різні психотипи. Для успішного засвоювання матеріалу необхідно враховувати ці моменти. Стратегічною метою є випуск висококваліфікованих конкурентоспроможних спеціалістів у сфері медицини. Наука фізіологія є базовою дисципліною, вивчення якої має велике значення. На знаннях фізіології людини ґрунтуються всі подальші дисципліни, які викладаються у медичному ВУЗі. Якщо студент не володіє знаннями норми, то він не зможе зрозуміти патологію та принципи лікування захворювань [10, с.5].

Мета нашого дослідження теоретично обґрунтувати й розробити методику врахування психотипів у процесі навчання фізіології студентів медичного університету, а також експериментально перевірити її ефективність.

Навчання студентів – це дія на їхню психіку та діяльність, яка спрямована на здобуття знань, умінь, навичок. Під час навчання на основі його змісту розвиваються різні сторони психіки студентів.

Психотип- це сукупність природжених і набутих властивостей нервової системи, що визначають характер взаємодії організму з довкіллям і знаходять своє відображення в усіх функціях організму. Критеріями типологічних властивостей нервової системи є сила процесів збудження і гальмування, їх урівноваженість і рухливість (І.П. Павлов). Різні комбінації трьох основних властивостей нервової системи дозволили виділити певні типи, що розрізняються за адаптивними здібностями і стійкістю до невротизуючих агентів [1, с.175].

Існує безліч критеріїв класифікації психотипів. Так, з точки зору індивідуально-психологічних даних, можлива типізація на основі фізичної конституції, особливостей нервової системи (Кречмен, Шелдон, Павле). Сюди відноситься достатньо поширений розподіл типів за І.П.Павловим на сильний, урівноважений, жвавий; сильний, неурівноважений, жвавий; сильний, урівноважений, інертний і слабкий, неурівноважений, інертний; розроблений Юнгом розподіл на екстравертів та інтровертів; типологія Хейманса-ЛеСенна (вісім типів особистостей, що розрізняються за емоційністю, активністю, вразливістю) і т.б.

Існує й класифікація, яка виділяє тільки три психотипи (підхід Кречмера), — це: астеничний (худий, з довгими кінцівками, а також — сором'язливий, чуттєвий, відсторонений); пікнічний (невисокий зріст, повний, бочкоподібна грудна клітина, а також — життєрадісний, активний, відкритий, характерні зміни настрою); атлетичний (гармонія психічного та фізичного розвитку).

Окрім психогеометричного підходу існує інший підхід, який заснований на внутрішніх особливостях особистості; в її основі лежить темперамент, риси характеру та емоційне становище людини [8, с.252].

Сучасні автори (Жаріков Є., Крушельницькій Є.) крім відомої класифікації темпераментів (холериків, сангвіників, флегматиків, меланхоліків) вирізняють вже вісім психотипів особистості: лідер, логік, боєць, естет, пасивний, надійний, мрійник, спринтер [7, с.98].

Існує ще дуже багато різних класифікацій психотипів. Але в даній роботі буде розглянута класифікація психотипів за приймаючим каналом інформації. Всім відомо, що людина має органи відчуття, які у фізіології зветься аналізаторами. За тим типом аналізатору, який є провідним і розрізняють психотипи.

Здатність сприймати студентами нову інформацію переважно за допомогою зорового аналізатору – це зоровий канал. Сприйняття нової інформації у таких студентів здійснюється з використанням наочних засобів, зі зміною яскравості, кольору і розміру, симетрії, фактури, контрастності та форми.

Основна характеристика яскраво вираженого студента з провідним зоровим каналом сприйняття: «бачити слова очима мозку». Він сприймає інформацію у вигляді картинок, коли він слухає. Для відтворення її у своїй свідомості, він піднімедогори голову, з виглядом, що він нібито читає те, що говорять.

Зорова система є найшвидшою, тому мова такого студента прискорена та динамічна. Візуалвербалізує свій досвід під час його репрезентації іншим людям, тому в його мовленні найчастіше використовуються ті слова, які відповідають за зорову систему: бачити, уявляти, розглядати, блискуче мерехтяти тощо.

При виконанні роботи візуалу необхідно мати під рукою листок, на якому він в процесі запам'ятовування матеріалу може креслити, штрихувати, малювати тощо [9, с. 53].

Сприйняття та обробка нової інформації за допомогою слуху є слуховим каналом сприйняття. Такі студенти перш за все реагують на висоту звуку чи тону, гучність, тембр, резонанс та ритм. Він може повторити те що він почув дослівно, навіть якщо здається, що він не слухав. Студент-аудіал легко відволікається, йому важко зосередитись, при наявності зайвих звуків або шуму в аудиторії. Для кращого розуміння почутого або написаного, він скоріше за все, буде проговорювати, шепотіти цей матеріал. Усний виклад матеріалу важливий для цих студентів під час занять. Слід застосовувати під при викладанні аудіо-спілкування, аудіо-лекції, фільми. Студента-аудіала не можна відволікати від відповіді. Для того щоб продовжити, йому необхідно повернутися до цього ж моменту у минулому подумки та з цього моменту продовжити свою розповідь. Такий студент під час відповіді буде використовувати наступне: розповідати, чути, німий, дзвінкий, шумний, свистіти, мелодійний, голосний та ін. [5, с. 36].

Кінестетики використовують моторний канал сприйняття. Спираючись на рух і відчуття вони сприймають нову інформацію. Суттєві якості для цих студентів, це – тривалість дії, частота, інтенсивність уваги, тиск. Кінестетикам необхідно

подати запис важливої інформації, використовуючи схеми, малюнки, які вони запам'ятовують під час відтворення

Для більшості притаманно володіння зоровим та слуховим каналами сприйняття. Лише для малого відсотка осіб всі канали сприйняття однаково важливі [4, с. 168].

Сучасні навчальні програми у вищих навчальних закладах України передбачають відведення під лекційний курс від 30 до 50% всіх робочих годин. Тому перед викладачем постає завдання протягом цього часу передати студентам теоретичні знання з відповідної дисципліни і розкрити їхні індивідуальні можливості, спрямувавши навчальний процес у потрібне русло; сформувані професійні компетенції, покращити сприйняття матеріалу та організувати плідну самостійну працю [3, с. 8].

Усю інформацію про довкілля людина отримує трьома каналами: вона бачить, чує, відчуває. Канали сприйняття: зір, слух і відчуття – найважливіші фільтри, за допомогою яких людина відбирає з інформації, що надходить до неї ззовні, потрібну. Тому важливо, щоб побудова курсу лекцій спиралася на перерахуванні канали сприйняття інформації для глибшого засвоєння теоретичного матеріалу [5, с. 42].

Однак не завжди існує можливість вибору оптимального способу подання інформації. Скажімо, у процесі навчання візуалу легше засвоювати новий матеріал з книги або малюнка, а аудіалу – з пояснення викладача. Але викладач, якому потрібно за короткий час, відведений на практичне заняття або лекцію, розкрити велику кількість теоретичного матеріалу, вибере лише щось одне. Кінестетику ж сучасна система освіти не надає майже жодних можливостей [2, с. 152].

Тому для вирішення цієї проблеми потрібні нові шляхи організації навчального курсу, які б дозволили усім слухачам аудиторії повно сприймати інформацію. Дослідження проводили на базі Харківського національного медичного університету на кафедрі фізіології під час проведення практичного заняття за темою: Центральна нервова система. Фізіологія спинного мозку. У дослідженні приймали участь 100 студентів 2 курсу у віці 18-20 років. Усі студенти добровільно підписали інформовану згоду про проведення дослідження. Практичні заняття в 7-ти групах було проведено з урахуванням психотипів, а 2 групи були контрольними. Відібрані групи мали однаковий середній бал з дисципліни, тобто рівень підготовленості однаковий.

На початку практичного заняття було проведено тестування студентів для виявлення їхнього психотипу. Тест підготовлено на основі «Діагностики домінуючої перцептивної модальності» С.Єфремцевої «Кінестетик, Візуал, Аудіал?» – тест на визначення провідної системи сприйняття [6, с. 237]. Після проведення перевірки тестів було виявлено, що зі 100 студентів - 45 студентів мають візуальний тип, 35 студентів – аудіали, 20 студентів – мають кінестетичний тип. Чистих типів не було виявлено. Усі типи змішані, але по домінуючому типу було виявлено типи, означені вище. Згідно цих даних були побудовані практичні заняття. В групах де переважаючим психотипом був виявлен візуальний тип, переважаючим типом діяльності стало застосування наочних засобів навчання Студенти-кінестетики більше виходили до дошки та малювали схеми та структури спинного мозку, робили більше замальовок у зошити. Усе це супроводжувалось розповіддю як викладача, так і студентів-аудіалів.

Цей процес залучив до роботи всіх студентів з урахуванням їх сприйняття інформації. За результатами тестування виявлено, що кількість правильних відповідей в групах з урахуванням психотипів на 30% вище, ніж у контрольних групах, де проводилось звичайне заняття. Через місяць після проведеного практичного заняття було проведено ще одне тестування в обох групах на витривалість знань. Та як і очікувалось, дослідні групи показали результат краще на 23%, ніж контрольні групи.

Висновки. У результаті проведених досліджень доведено, що рівень засвоєння знань та їх витривалість вірогідно вище в тій групі, де були враховані психотипи студентів. Урахування психотипів сприйняття інформації дозволяє зробити освітній процес не тільки ефективним, але й більш цікавим як для студента, так і для викладача. Спілкуватись зі студентом потрібно його мовою. Наприклад при спілкуванні з візуалом використовувати слова, які характеризують форму, розміри, колір. При спілкуванні з аудіалом рекомендується змінювати варіації голосу, у цьому разі матеріал буде більш зрозумілим. Кінестетики краще всього розуміють мову жестів і дотиків, тому, розповідаючи студенту щось, використовуйте відповідні жести. Пропонувати студентам з різними психотипами різних – для кожного типа студента завдань. Діяти на всі канали сприйняття та переробки інформації. Розширити засоби рішення студентами учбових задач.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Г.М. Социальная психология / Г. М. Андреева - М.: Аспект Пресс, 1996. – 376 с.
2. Бурнард Ф. Тренинг межличностного взаимодействия / Ф. Бурнард - СПб.: Питер., 2002. – 304 с.
3. Вдовиченко Ю., Вернер О., Головань Д. Дискусійні питання безперервного професійного розвитку / Ю. Вдовиченко, О. Вернер, Д. Головань // Ваше здоров'я, 2007. – № 6. – С. 8.
4. Вачков Й.В. Основы технологии группового тренинга / Й.В. Вачков // Психотехники: Учебное пособие. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во «Ось-89», 2000. – 224 с.
5. Григорьев А.П., Чернелевский А.О., Храбова А.Н., Егоров В.С. Анализ и синтез методик определения доминирующего канала восприятия информации при реализации дистанционного адаптивного интеллектуального обучающего комплекса по дисциплине «Безопасность жизнедеятельности» / А. Григорьев, А. Чернелевский, А. Храбова // Молодой ученый, 2017. — №11.2. — С. 36-44.
6. Ефремцева С. Диагностика доминирующей перцептивной модальности / С. Ефремцева, Н. Фетискин, В. Козлов, Г. Мануйлов. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. – М., 2002. – С. 237-238.
7. Егидес А. П. Как научиться разбираться в людях / А. П. Егидес – М.: АСТ-ПРЕСС, 2006. – 183 с.
8. Леонтьев Д. А. Современная психология мотивации / Под ред. Д. А. Леонтьева // М.: Смысл, 2002. – 343 с.
9. Титова С.С. К обзору диагностических методик определения модальностей восприятия / С.С. Титова // Педагогическое мастерство: материалы IX Междунар. науч. конф. (г. Москва, ноябрь 2016 г.). — М.: Буки-Веди, 2016. — С. 50-53.
10. Шевчук В.Г. Фізіологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.Г. Шевчука, В.М. Мороз, С.М. Білан та ін. // Вінниця: Нова книга. - 2012. – 448 с.

УДК 378.016:618:37.091.39-027.15

Щербина М.О., Бородай І.С., Скорбач О.І.

Харківський національний медичний університет РОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОСВІТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У статті визначено значимість застосування ефективного використання інноваційних технологій у навчанні студентів-медиків, їх вплив на якість отриманих знань та умінь. Підкреслено нагальну потребу у вдосконаленні медичної освіти в умовах реформування системи охорони здоров'я України.

Фоміна Л.В., Шейко А.О. Формування навичок самоконтролю у студентів..	412
Фролова Т.В., Терещенкова І.І., Стенкова Н.Ф., Сіняєва І.Р., Атаманова О.В., Кононенко О.В., Барчан Г.С. Структурно-логічні схеми як засіб орієнтовної основи дій студентів під час вивчення пропедевтики педіатрії	414
Цвіренко С.М., Похилько В.І., Чернявська Ю.І., Соловйова Г.О., Жук Л.А. Деонтологічні питання та особливості їх висвітлення при підготовці лікаря-педіатра в сучасних умовах.....	418
Цисык А.З. Латинская терминология в последнем издании Международной гистологической номенклатуры.....	423
Чаленко Н.М., Тюнова А.І., Копотєва Н.В. Форми та принципи реалізації інтерактивних технологій для формування професійних навичок у майбутніх спеціалістів.....	430
Чернобай Л.В., Васильєва О.В., Ващук М.А., Сокол О.М., Маслова Н.М., Зеленська А.М. Інтернаціоналізація викладання дисципліни «Фізіологія» у сучасних умовах підготовки студентів-медиків Харківського національного медичного університету.....	433
Чернюх Н.Б. Лінгвальні засоби вираження емоцій у римській наративній прозі (на матеріалі роману Петронія «Сатирикон»).....	436
Шемчук О.А., Берестова В.В., Тюкіна В.М. Методи педагогічного контролю при викладанні дисципліни «Ботаніка» при підготовці молодших спеціалістів.....	441
Шенгер С.В., Кириченко М.П., Дунаєва О.В., Гончарова А.В., Пандикідіс Н.І. Урахування провідного типу сприйняття інформації студентами у процесі викладання фізіології у медичному університеті.....	444
Щербина М.О., Бородай І.С., Скорбач О.І. Роль використання інноваційних технологій у освіті майбутніх лікарів.....	448
Щербина О.В. Тестова система оцінки знань студентів як один із методів сучасної технології навчання під час вивчення іноземних мов.....	450